

Ruimtenormen voor vergaderen

*Onderzoek naar de bepaling van normen voor
vergaderplekken en vergadercentra voor de FWR*

Evi De Bruyne

Center for People and Buildings

mei 2013

colofon

Onderzoeker CfPB

Evi De Bruyne

Delft, mei 2013

CENTER FOR PEOPLE AND BUILDINGS

© Stichting Kenniscentrum Center for People and Buildings

De stichting Kenniscentrum Center for People and Buildings is in 2001 opgericht met steun van de 'founding partners' Rijksgebouwendienst, TU Delft en de ABNAMro Bank. Anno 2013 zijn de TU Delft, de Belastingdienst, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Defensie belangrijke partners van het CfPB.

Kluyverweg 6

2629 HT Delft

T: +31 (0) 15 278 1271

E: info@cfpb.nl

W: www.cfpb.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	8
1.1	Onderzoeksvraag voor deze studie	8
1.2	Vergaderen en overleggen	9
1.3	Normeringen en beschrijvingen nota FWR	10
1.3.1	<i>Het basisgebruikersprofiel en overlegactiviteiten</i>	10
1.3.2	<i>Functies van een Rijkskantoor</i>	10
1.3.3	<i>Definitie plekken FWR</i>	11
2	Kwaliteit van vergaderplekken	12
2.1	Eigenschappen van goede vergaderplekken	12
2.1.1	<i>Locatie en gebouw</i>	12
2.1.2	<i>Lay-out en concept</i>	12
2.1.3	<i>Grootte van de ruimte</i>	13
2.1.4	<i>Voorzieningen, diensten en middelen</i>	13
2.1.5	<i>Technische en esthetische basiskwaliteit</i>	14
2.1.6	<i>Type ruimte en type overleg</i>	15
2.1.7	<i>Specifieke vergaderruimten</i>	15
2.2	Gebruik van vergaderplekken	16
3	Kwantiteit van vergaderplekken	18
3.1	Vraag naar plekken	18
3.2	Berekenen van benodigde plekken; aanbod	22
3.2.1	<i>Factoren in de berekening van het aanbod</i>	22
3.2.2	<i>Bouwstenen in PACT voor het berekenen van decentrale vergaderruimte</i>	23
3.2.3	<i>Matchen van vraag en aanbod via PACT</i>	30
3.3	Rekenoefening PACT	31
3.4	Conclusies PACT voor groot overleg	31
4	Conclusies	34

5	Referenties	36
6	Bijlagen	38
	6.1 Benuttingskeuzen in PACT	38
	6.2 Invoergegevens PACT oefening	39
7	Element in PACT	39
8	Invoer in PACT	39
	8.1 Aanvullende SUM grafieken	40
	8.2 PACT grote overlegruimten	42

Samenvatting

De normering van ruimte in kantoorgebouwen is gedetailleerd uitgewerkt in de onderzoeksrapportage FWR 2011. Dit onderzoek tracht dieper in te gaan op de normeringen die beschreven kunnen worden op het vlak van overleggen en vergaderen. Achtereenvolgens worden de volgende thema's beschreven; de inleiding met verwijzing naar de specificaties van de FWR en de onderzoeksvraag die aan de basis van deze studie zal liggen, de kwaliteitseigenschappen van vergaderplekken en ten slotte de kwantiteitselementen voor het berekenen van vergaderplekken.

Vergaderen is tegenwoordig een belangrijk onderdeel van de dagelijkse werkzaamheden van medewerkers. De ambities van de nieuwe Rijkskantoren omvatten een wens naar het stimuleren van ontmoeten, overleggen en samenwerken. In de onderzoeksrapportage Kaderstelling Fysieke Werkomgeving Rijk wordt het Basisgebruikersprofiel voorgesteld als basis van het huisvestingsconcept van de komende jaren. In dit profiel is ook een procentuele inschatting gemaakt van de overlegactiviteiten; 30% van de tijd die bestaat uit 15% gepland overleg. Voor deze studie gaat onze interesse uit naar de vergaderplekken. Met als onderzoeksvraag: *'Hoe en aan de hand van welke parameters kan het benodigde aantal (kwantiteit) benodigde 'centrale' vergaderruimten voor grotere groepen bepaald worden.'*

Er zijn verschillende eigenschappen te beschrijven die bijdragen aan de kwaliteit van vergaderplekken. Zo zal een goede ondersteuning van de 'fysieke kenmerken' (licht, vergaderruimte, vergadercondities, geluid, versnaperingen, zitplaatsen, inrichting van de ontmoetingsruimte en de temperatuur) voor effectieve vergaderruimten zorgen. Daarnaast zijn er steeds meer initiatieven om doelgerichte vergaderruimten aan te bieden waarbij de inrichting en faciliteiten het doel van de vergadering stimuleert, bijvoorbeeld staand vergaderen voor snelle besluitvorming of specifiek kleur licht voor bepaalde sfeer. Verder hebben ook de locatie, het gebouw, layout en concept en diensten, voorzieningen en middelen een invloed op de kwaliteit van vergaderruimten.

Het spreekt voor zich dat het aanbod van het aantal overlegruimtes in de werkomgeving gepast moet zijn voor de vraag die er is. Als er een onderaanbod aan ruimtes is, kan dit voor problemen zorgen voor de vergaderingen die dienen plaats te vinden en anderzijds is een overaanbod van dit soort ruimtes niet efficiënt. PACT (Plekken en ACTiviteiten) kan een handzaam instrument vormen bij het benaderen van een optimaal aanbod.

Aan de hand van gegevens uit diverse SUM (bezettingsgraad-)metingen kunnen we ons een beeld vormen van het gebruik van vergaderruimtes. Tevens levert dit interessante inzichten op voor het bepalen van de factoren die van belang zijn bij het berekenen van het benodigde aantal vergaderruimtes.

Om PACT te gebruiken voor het berekenen en specificeren van grote overlegruimtes zijn enkele aanpassingen aan het model nodig. PACT is een handig instrument om de benodigde plekken in diverse scenario's door te rekenen. Het model specifiek inzetten voor het berekenen van groot overleg is op dit moment niet optimaal. In dit rapport proberen we echter de vinger te leggen op de elementen die een invloed hebben op het

benodigde aantal ruimten en die dus opgenomen dienen te worden voor het berekenen van groot overleg met PACT in het model.

1 Inleiding

In de onderzoeksrapportage Fysieke Werkomgeving Rijk (FWR) 2011 is de normering van ruimte voor werkplekken in kantoorgebouwen gedetailleerd uitgewerkt. Ruimten voor overleg en vergaderen komen minder aan de orde. Om van de normering tot concrete plannen van aanpak te komen, is het nodig de vergaderplekken nader te bekijken. Dit onderzoek tracht dieper in te gaan op de normeringen op het vlak van overleggen en vergaderen en is een scan van de bestaande kennis hierover. De doelstellingen van FWR zijn daarbij de leidraad voor het operationaliseren van ruimtenormen. Het gaat dan om de feitelijke normering die bijdraagt aan het opstellen van een ruimtbudget: welk volume aan vergaderplekken is nodig in Rijkskantoren en met welke detaillering? Daarnaast is een eenduidig begrippenkader gewenst om te komen tot eenduidige registratie- en telmethoden van vergaderplekken en om gebruik en passendheid van de ruimten ten aanzien van de activiteit te meten, mede om meerdere locaties te vergelijken.

1.1 Onderzoeksvraag voor deze studie

Op het vlak van vergaderen kunnen we volgende vraag formuleren die in dit onderzoek centraal staat:

Hoe en aan de hand van welke parameters kan het benodigde aantal (kwantiteit) benodigde 'centrale' vergaderruimten voor grotere groepen bepaald worden voor de Rijksoverheid?

Voor tot de kern van deze vraag te komen en de vraag te beantwoorden besteden we in deze rapportage eerst aandacht aan:

- Definiëring van de activiteit vergaderen en de specificaties die in FWR genoemd zijn
- De kwalitatieve eigenschappen van vergaderruimten
- Het aantal benodigde vergaderplekken (kwantiteitselementen)
- De elementen om het benodigde aantal en de diversiteit van vergaderplekken te berekenen

Bij de detaillering van de kwaliteitsnormering zal de aandacht uitgaan naar de functies van vergaderen, de sferen voor vergaderen en de efficiëntie en effectiviteit van de vergaderruimten. De trend die ingezet is om ICT te gebruiken bij vergaderen wordt hierin ook meegenomen (bijvoorbeeld ter ondersteuning van plaats- en tijdonafhankelijk vergaderen).

Leeswijzer

Achtereenvolgens beschrijven de verschillende hoofdstukken en paragrafen van dit document de volgende thema's; het begrip vergaderen met verwijzing naar de specificaties van de FWR, de kwaliteitseigenschappen van vergaderplekken en ten slotte de kwantiteitselementen voor het berekenen van vergaderplekken.